

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen

Byens Fysik

NOTAT

Bilag 7 Høringssvar fra lokaludvalg og TMFs besvarelse

2. april 2019

Sagsnr.
2019-0019388

Dokumentnr.
2019-0019388-8

Sagsbehandler
Jan Burgdorf Nielsen

KØBENHAVNS KOMMUNE
Økonomiforvaltningen
Sekretariatet for Nørrebro Lokaludvalg

NØRREBRØ
LOKALUDVALG

13. december 2018

Sagsnr.
2018-0335014

Dokumentnr.
2018-0335014-1

Høringssvar fra Nørrebro Lokaludvalg vedr. høring om samarbejde om håndtering af skybrudsvand omkring Harrestrup Å

Vi har læst det spændende materiale og det bagvedliggende dokument Projektbeskrivelse 2018. Vi noterer os med tilfredshed, at skybrudsprojektet i Grøndalsparken skifter navn fra Grøndals Å til Grøndalsparken, og at der ikke længere er en plan om at vende retningen på å-vandet ud ad byen. Vi mener, at tørkeperioden i sommeren 2018, hvor der var en overdødelighed på 250 mennesker (ifølge Seruminstittet) og at Søerne stadig er uden tilstrækkeligt vand 5 måneder senere, bekræfter vores tidligere opfattelse af, at åvand er en klimaressource, som vi ikke skal sende ud af byen. Vi ser gerne, at hele styringen af vandsystemet (som dette kapacitetsprojekt er et lag på og en del af) i højere grad indrettes efter at sikre en stabil vandtilførsel til byen. Dette kan ske ved afkobling af regnvand, lukning af kloakoverløb, oprensning af historisk forurening og tilslutning af kilder og dræn af tilstrækkelig ren kvalitet. Det er nødvendigt at have en stabil tilførsel af vand til nedkøling ved afdampning under hedeølger og evt. vanding af vædifulde træer under lange tørkeperioder.

Vi noterer os, af Grøndalsparken oversvømmelsesplan skal have plads til en større volumen på 116.000 m³, hvilket vil ændre parken. Vi vil gøre opmærksom på planerne om at lave en å-park i Bispeengen, hvor der ift. hydraulik og grøn mobilitet kan være væsentlig synergi til Grøndalsparken med Fuglebakken St. som centrum. Vi mener også derfor, det er fornuftigt, at projektet forsinkes til 2024, så det samtænkes med de tilstødende områder.

Med venlig hilsen

Mogens Petersen
Formand for Nørrebro Lokaludvalg

**Sekretariatet for Nørrebro
Lokaludvalg**

Bragesgade 8B
2200 København N

EAN nummer
5798009800275

Klimatilpasning Vest

Islands Brygge 37
Postboks 339
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Fysik

Nørrebro Lokaludvalg

4. februar 2019

Sagsnr.
2018-0322858

Dokumentnr.
2018-0322858-11

Svar til Nørrebro lokaludvalg om udvalgets høringsvar på Forslag til Kapacitetsprojekt 2018 og Forslag til Miljørapport

Teknik- og Miljøforvaltningen kvitterer hermed for lokaludvalgets input. Kommunen noterer sig, at Nørrebro Lokaludvalg løfter to forhold, der her besvares.

Skybrudsprojektet skifter ikke navn fra Grøndals Å til Grøndalsparken. Der er tale om to forskellige projekter. I Skybrudsprojektet, som hele tiden har heddet Grøndalsparken, opmagasineres skybrudsvand i parken, inden det ledes videre til Harrestrup Å. Grøndals Å er et projekt, hvori det tidligere er besluttet at en del af åen ændres.

I 2007 blev det besluttet, at Grøndals Å skulle åbnes på strækningen fra CF Richsvej til Damhussoen og strømretningen ved samme lejlighed skulle vendes. Grunden var, at det derved blev muligt, at lede forurenede overløbsvand fra Utterslev mose og Emdrup sø via Grøndals Å til Harrestrup Å og videre til Kalveboderne. For at sikre, at vandet ikke blev ledt til De Indre Søer, blev vandet ledt tilbage til kloaksystemet neden for Emdrup sø. Københavns Kommune har i en årrække betalt for, at lede vandet til kloaksystemet. Ved at lede vandet til Grøndals Å, ville Københavns Kommune spare disse udgifter.

Efter det store skybrud i 2011 er der i den efterfølgende skybruds-konkretiseringsplan i 2013 foreslået, at skybrudsvand kan ledes til Grøndalsparken, opmagasineres for efterfølgende, at ledes videre til Harrestrup Å. For at undgå, at der ikke skulle graves to gange i parken umiddelbart efter hinanden, blev det besluttet, at udskyde projektet med Grøndals Å, indtil skybrudsprojektet skulle etableres, så projekterne kunne etableres samtidigt.

Siden 2015 har Københavns Kommune imidlertid ikke skulle betale for, at lede det forurenede vand fra Utterslev mose og Emdrup sø til kloaksystemet. Derfor er der heller ikke længere det store incitament til, at lede vandet til Grøndals Å. Dernæst er skybrudsprojektet i Grøndalsparken i rækkefølgeplanen for Kapacitetsprojektet udskudt til gennemførelse i 2024-2029. Teknik- og Miljøforvaltningen vil derfor i løbet af 2019 afklare om Grøndals Å projektet skal fortsætte som oprindeligt vedtaget og fremlægge et forslag herom for Teknik- og Miljøudvalget.

Klimatilpasning Vest

Islands Brygge 37
Postboks 339
2300 København S

EAN nummer:
5798009809452

Nørrebro Lokaludvalg ønsker desuden, at Kapacitetsprojektet skal indgå som en kilde til vandforsyningen af De Indre Søer, og at Grøndalsparken kan indgå i synergi med planerne om, at lave en å-park i Bispeengen. Harrestrup Å lider af vandmangel og kan derfor ikke bidrage med vand til De Indre Søer. Selvom det ikke er Kapacitetsprojektets formål, at levere vand til byen, skal det ikke udelukkes, at der kan opnås synergi mellem projektet i Grøndalsparken og et eventuelt projekt i å-parken. Hvorvidt andre kilder kan bidrage til søernes vandbalance ligger udenfor Kapacitetsprojektets formål.

Nørrebro lokaludvalg vil blive inddraget i arbejdet med afledningen af vand fra Grøndalsparken.

Med venlig hilsen

Jan Burgdorf Nielsen
Projektleder

9. januar 2019

Sagsnr.
2019-0001832

Dokumentnr.
2019-0001832-1

**Valby Lokaludvalgs hørings svar vedr. Kapacitetsplan for
Harrestrup Å**

Lokaludvalget har drøftet Kapacitetsplan 2018 og ser det som positivt, at der er enighed om en fælles løsning på tværs af kommuner. Vi har ingen kommentarer til den tekniske udredning.

Vi ser det som meget positivt, at de to etaper Vigerslevparken 2 og 3 er med i første fase af planen. Vi vil se det som meget afgørende, at den konkrete planlægning af udformningen både af oversvømmelsesarealer og vandløbsudvidelser sker med afsæt i de tidligere, ret detaljerede planer, der har været udarbejdet for området, således at det bedste fra disse planer bliver videreført, og således at planlægningen sker i tæt dialog med lokaludvalget. Vi ønsker at blive repræsenteret i en følgegruppe til projekterne, og vi ser frem til at medvirke til at inddrage borgerne i disse projekter. Vi foreslår ligeledes at Områdefornyelsen Folkehavkvarteret får en plads i en følgegruppe.

Vi gør opmærksom på, at der stadig ikke er afklaring omkring den nordlige del af Vigerslevparken og sammenhængen med Damhussoen, og vi understreger, at Valby Lokaludvalg ser sig selv som part også i projekter vedrørende Damhussoen, idet Roskildevej og Peter Bangs Vej ligger i bydelen Valby.

Med venlig hilsen

Michael Fjeldsøe
Formand Valby Lokaludvalg

**Sekretariatet for Valby
Lokaludvalg**

Valgårdsvej 8
2500 Valby

EAN nummer
5798009800275

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Fysik

Valby Lokaludvalg

4. februar 2019

Sagsnr.
2018-0322858

Dokumentnr.
2018-0322858-12

Svar til Valby Lokaludvalg om udvalgets høringsvar på Forslag til Kapacitetsprojekt 2018 og Forslag til Miljørapport

Teknik- og Miljøforvaltningen kvitterer hermed for lokaludvalgets input. Forvaltningen har noteret, at Valby lokaludvalg ser positivt på det kommunale samarbejde og ser frem til samarbejdet om Vigerslevparken Midt og - Syd.

Valby Lokaludvalg udtrykker i høringsvaret et ønske om, at planlægning og udformning tager udgangspunkt i det forudgående arbejde, der har været udarbejdet for området i forbindelse med Naturgenopretningsprojektet (Den tidligere Helhedsplan for Hørrestrup Å i Københavns Kommune).

Hertil kan forvaltningen oplyse, at det er en forudsætning i Kapacitetsplanen, at de to projekter kan sammentænkes. På den måde kan det tidligere arbejde udnyttes, og det sikres, at området ikke skal graves op flere gange.

Valby Lokaludvalg vil blive inddraget i forbindelse med det videre arbejde med Naturgenopretningsprojektet og i projekterne om den nordlige del af Vigerslevparken og Damhussøen.

Med venlig hilsen

Jan Burgdorf Nielsen
Projektleder

Klimatilpasning Vest

Islands Brygge 37
Postboks 339
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

TMF BF CKT Klimatilpasning Vest

22. januar 2019

Sagsnr.
2018-0327181

Dokumentnr.
2018-0327181-3

Høringssvar til Kapacitetsplan 2018 for Harrestrup Å

Indledning

Vanløse Lokaludvalg takker for invitationen til at afgive høringssvar til Kapacitetsplan 2018 for Harrestrup Å med tilhørende forslag til Miljørapport for Kapacitetsplan 2018.

I processen har der hele tiden været et godt og åbent samarbejde mellem Kapacitetsprojektet for Harrestrup Å og Vanløse Lokaludvalg og Lokaludvalgets arbejdsgrupper, som Lokaludvalget har påskønnet og meget gerne ser fortsætte i de kommende år med drøftelser, detaljering og realisering af de forskellige projekter.

Vanløse Lokaludvalg har med interesse gennemgået materialet vedrørende Kapacitetsplan 2018 og synes, at det er et gedigent og rosværdigt stykke arbejde, der ligger bag det foreliggende materiale.

Høringssvaret fra Vanløse Lokaludvalg er bygget op med en indledende anførsel af den primære forventning, der er i Vanløse som en væsentlig forudsætning for anvendelse af de grønne områder til forsinkeldebassiner. Dernæst er omtalt de muligheder, der bør overvejes for at skabe mere rummelighed og færre naturændringer i forbindelse med opbevaringen af de store vandmængder, der skal opbevares i forsinkeldebassinene, og et afsnit med øvrige kommentarer til enkelte projekter og deres projektbeskrivelser, der er i projektkataloget, og som er aktuelle for Vanløse, samt forslag til et mindre projekt, der med fordel kan gennemføres med henblik på at få positive muligheder etableret på et tidligere tidspunkt, end den nuværende planlægning tilsiger.

Væsentlig forudsætning - Ingen kloakoverløb til grønne områder

Kapacitetsplanerne for Vanløse vedrører primært etablering af forsinkeldebassiner i de grønne områder omfattende Grøndalsparken, Krogbjergparken, Damhusengen og Damhussøen, og derfor er der i Vanløse hele tiden blevet fokuseret meget på at få reduceret og helt afskaffet de overløb fra kloakkerne, der ender urensset i åerne.

Sekretariatet for Vanløse
Lokaludvalg

Frode Jakobsens Plads 4
2720 Vanløse

EAN nummer
5798009800275

I de tidlige faser af kapacitetsplanerne var der tilsagn om at nedlægge alle kloakoverløb, og for Vanløse har afskaffelse af overløb hele tiden været en forudsætning for bydelens accept af åbne forsinkelsesbassiner i de grønne områder og i Damhussøen.

Naturligvis kræver det, at intentionen og økonomien til fjernelse af overløbene er tilstede. Samtidigt kan vist ingen forestille sig, at der efter et styrtregnsforløb skal foretages "afrensning" af et større grønt område, der har været udsat for kloakoverløb.

Så fra Vanløses side vil der fortsat være et stærkt ønske om, at problematikken omkring kloakoverløb løses.

Men ud fra de anførte bemærkninger i "Udkast til Miljørapport for kapacitetsplan 2018" i afsnit 6.1.3 om "Befolkningen og offentlig sundhed" og i afsnit 6.4.3.2 om "Vand" fremgår det, at kloakoverløb fortsat er eksisterende.

I den forbindelse vil Vanløse Lokaludvalg gerne bede om at modtage de gældende planer over kloakoverløb, herunder hvor hyppigt overløbene sker, og hvor omfattende de er og af planerne for reduccering og nedlæggelse af disse overløb.

Vanløse Lokaludvalg indgår gerne i de i "Udkast til Miljørapport" foreslåede nærmere drøftelser om afværgeforanstaltninger i forbindelse med kloakoverløbene, og det skal bemærkes, at Vanløse Lokaludvalg er positiv overfor etableringen af anlæg eller kamre til afværgelse af overløb.

Generelle bemærkninger - Reducering og forøgelse af vandmængder

Vanløse Lokaludvalg er enig i etableringen af forsinkelsesbassiner til regnvand i Grøndalsparken, Krogebjergparken, på Damhusengen og i Damhussøen.

Gennem de seneste år har de regnmængder, der ønskes opbevaret i forsinkelsesbassiner i Vanløse fået en større generel stigning.

For Grøndalsparken er mængden øget fra 47.000 m³ til 116.000 m³.
For Krogebjergparken er mængden øget fra 15.000 m³ til 130.000 m³.
For Damhusengen er mængden øget fra 225.000 m³ til 610.000 m³.
For Damhussøen er mængden stort set uændret på ca. 400.000 m³.

For Vanløse Lokaludvalg virker det, som om der i projektet er accepteret modtagelse af væsentlig større regnmængder fra omegnskommunerne end oprindeligt forventet, og at behovet for

parkering af regnvand i Vanløse derved er blevet presset op til maksimum for de grønne områder.

Dette er forsøgt kompenseret i de nyeste planer i Kapacitetsplan 2018 ved i planerne for blandt andet Krogebjergparken, Damhusengen og Grøndalsparken at varsle anvendelse af permanente volde og diger samt hævnning af stier, hvor disse tiltag ikke før har oprådt.

Vanløse ønsker generelt set en bevarelse af den eksisterende natur og de landskabsmæssige værdier, der er i de eksisterende parker, på Damhusengen og i forbindelse med Damhussøen. De nye forslag til volde, diger og hævede stier er ikke særligt ønskede, og der vurderes generelt at være et ønske om at undgå dem eller minimere dem så vidt muligt, fordi de kun har en mission i forbindelse med større skybrud, der optræder med flere års mellemrum.

Fra Lokaludvalgets side ser vi det derfor som væsentligt at få etableret et rimeligt råderum omkring opmagasineringen af regnvandet med det formål at give muligheder for at reducere mængden af volde og diger og samtidigt reducere højden for de eventuelle volde og diger, der ikke kan undgås.

Vanløse Lokaludvalg indgår meget gerne i en drøftelse af mulighederne for at reducere mængden af volde og diger og af højden på de volde og diger, der ikke kan undgås.

Det rimelige råderum, der åbner muligheder for, at dette kan opnås, er dels ved at reducere mængden af regnvand, der skal opmagasineres, dels ved at øge kapaciteten til opmagasinering og ved en kombination af de 2 muligheder.

Som Vanløse Lokaludvalg ser det, kunne en måde at opnå den ønskede kapacitetsudvidelse på være at udvide lagringskapaciteten i Damhussøen og tage kapaciteten i brug ikke kun ved 100-års regn, men også ved halvstore skybrud, såsom 30-års regn, 40-års regn etc., således at presset på forsinkelsesbassinene i Grøndalsparken, Krogebjergparken og på Damhusengen derved mindskes.

Udvidelsen kunne ske ved en permanent sænkning eller måske en vejrbestemt sænkning af vandstanden i Damhussøen med f.eks. 15 cm, hvilket alt andet lige ville øge lagringskapaciteten med ca. 120.000 m³, og/eller ved at overfladeniveauet i Damhussøen i stedet for de ca. 50 cm stigning, der i dag indgår i beregningen af lagringskapaciteten i Damhussøen, øges med yderligere f.eks. 5 -10 cm, svarende til en kapacitetsforøgelse på 40.000 til 80.000 m³. Denne stigning vil dog kræve, at der gennemføres en undersøgelse af, om den pågældende forøgelse kræver en yderligere forstærkning af

brinkerne/afgrænsningerne om Damhussøen, og dermed en evt. udgiftsforøgelse.

Vanløse Lokaludvalg ser en udvidelse af kapaciteten som realistisk og indgår meget gerne i en drøftelse af mulighederne for at reducere mængden af volde og diger og af højden på de volde og diger, der ikke kan undgås.

Øvrige kommentarer

Krogebjergparken

Det er en ret stor vandmængde, der forventes opmagasineret i Krogebjergparken, og det er derfor ikke uventet, at der påregnes etablering af afværgetiltag i form af volde langs stort set hele parkens kantområde.

Højden på de forventede volde ses gerne sænket, så parken fortsat virker åben og indbydende.

Ved Jyllingevej, som er en regional trafikvej, er der dels en underføring af Harrestrup Å samt af en cykelsti og en gangsti, der fortsætter på den anden side af Jyllingevej i Damhusengens område.

Lokaludvalget vil gerne advare mod en udformning af denne underføring og af kapaciteten i parken, der kan medføre risiko for oversvømmelse af Jyllingevej. Koterne for underføringerne ved Jyllingevej er 9,20 m.

Damhussøen og Damhusengen

I relation til Damhussøen ønsker Vanløse Lokaludvalg at fastholde Midterdæmningen som en regional cykelforbindelse med en planlagt udretning af det fysiske svaj på ca. 30 cm, der er opstået, således at dæmningen kan holde søvandet adskilt fra at løbe ud på engen. Desuden indgår i planen, at dæmningen udvides i bredden, således at der opnås en bedre adskillelse af gående og cyklende på dæmningen.

Udover behovet for at beskytte bygninger i det nordøstlige hjørne til søen vurderes der ikke for nuværende at være behov for yderligere volde og diger i relation til Damhussøen.

I den forbindelse ønskes gerne en drøftelse af de afværgetiltag, der er antydnet både vest, nordvest og nordøst på projektplanen for Damhussøen i projektkataloget.

Projektplanen for Damhusengen viser, at der er markeret afværgetiltag hele vejen rundt om Damhusengen, og som anført ovenfor også

nordvest for og parallelt med Harrestrup Ås forløb tværs over Damhusengen.

Vanløse Lokaludvalg ser gerne en reducere af disse tiltag og indgår gerne i en nærmere drøftelse.

Det skal i relation til Damhusengen bemærkes, at Københavns Kommune har vedtaget et projekt for opretning af Sorte Bro, og Lokaludvalget skal foreslå, at der i forbindelse med dette projekt etableres et stigbord eller foretages forberedelser hertil, så vand fra Harrestrup Å kan opstemmes på Damhusengen. Der forventes, at der uden særlige foranstaltninger vil kunne opstemmes ca. 225.000 m³.

Grøndalsparken

Vanløse Lokaludvalg forventer, at der i forbindelse med etablering af en fælles skybrudsløsning mellem Frederiksberg Kommune og Københavns Kommune, og en cykelsti samt genåbning af åen og eventuelt reetablering af Grøndals Parkvej vil blive foretaget en del terrænmæssige ændringer.

Samtidigt er der for kort tid siden blevet etableret et Parkbrugerråd for Grøndalsparken, og det forventes at Parkbrugerrådet vil komme med oplæg til en pleje- og udviklingsplan i løbet af 2019.

Afsluttende bemærkninger

Vanløse Lokaludvalg har gennemgået såvel udvalgets generelle synspunkter som de mere konkrete til de enkelte projekter.

Fra Lokaludvalgets side er der stor interesse for Kapacitetsprojektet og en væsentlig forståelse for og vilje til at etablere hensigtsmæssige løsninger.

Som anført deltager Vanløse Lokaludvalg gerne i de kommende drøftelser.

Med venlig hilsen

Bent Christensen
Formand for Vanløse Lokaludvalg

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Fysik

Vanløse Lokaludvalg

4. februar 2019

Sagsnr.
2018-0322858

Dokumentnr.
2018-0322858-13

Svar til Vanløse lokaludvalg om udvalgets hørings svar på Forslag til Kapacitetsprojekt 2018 og Forslag til Miljørapport

Teknik- og Miljøforvaltningen kvitterer hermed for lokaludvalgets input, og noterer sig, at lokaludvalget mener, det er et godt og åbent samarbejde, og at det er et solidt stykke arbejde, der er lavet i Kapacitetsprojektet. Forvaltningen ser også frem til det kommende samarbejde.

Forvaltningen er enige med lokaludvalget i, at det er vigtigt, at overløbene til de grønne områder reduceres. Reduktionen af overløbene er indskrevet i "Forslag til Spildevandsplan 2018". Reduktion af overløbene og gennemførelsen af projekterne i Kapacitetsprojektet vil blive koordineret, så der kan opnås en synergi mellem projekterne, så der ikke skal graves to gange. "Forslag til Spildevandsplan 2018" kan hentes på dette link: <https://blivhoert.kk.dk/hoering/forslag-til-spildevandsplan-2018> .

Det er ikke korrekt, at regnvandsmængderne er øget i forhold til Kapacitetsplan 2016. Det skyldes primært forbedrede beregningsmetoder og ændrede forudsætninger, at volumenene i Kapacitetsplanen er større end oprindeligt estimeret i Skybrudsplanen for København.

Der er desuden sket en reduktion i regnvandsmængderne ved at ændre sigtet med Kapacitetsplanen til en 100 års regn om 30 år, i stedet for en 100 års regn om 100 år. Denne reduktion udlignes dog til dels af de løsninger der trækkes ud af projektet, hvorved vandet fordeles i færre løsninger. Alle projekterne i Københavns Kommune med undtagelse af Grendalsparken, hvor volumen af bassinet er fordoblet, har således samme volumen som projekterne i Kapacitetsplan 2016. Der er i Kapacitetsplanen lagt vægt på at tilbageholde mest muligt vand opstrøms for at reducere magasineringsbehovet nedstrøms.

Projekterne i planen kan ændres, hvis nye forslag sikrer, at løsningen stadig har den nødvendige kapacitet, og hvis alle kommuner er enige om ændringen.

Forvaltningen er enige i, at løsningerne skal gennemføres så skånsomt som muligt. Ved at udforme diger gennem terrænændringer, som tilpasses til landskabet i de specifikke områder, vil det være muligt at etablere ændringerne uden at skæmme området. I den videre

Klimatilpasning Vest

Islands Brygge 37
Postboks 339
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

planlægning af projekterne, vil forvaltningen se både på fordelingen af regnvand mellem arealerne, digerne og den indbyrdes afhængighed, og vil efterfølgende drøfte resultaterne med lokaludvalget.

I det afsluttende afsnit har lokaludvalget gjort opmærksom på en række problemer ved flere af projekterne, herunder Krogerupparken, Damhusengen, Damhusøen og Grøndalsparken, hvor lokaludvalget også kommer med flere forslag på løsninger. Forvaltningen er opmærksom på problemstillingerne og vil drøfte dem med Vanløse Lokaludvalg.

Med venlig hilsen

Jan Burgdorf Nielsen
Projektleder